

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](#)

contingentis in se, cum ex natura sua sit indiffe-
rentia & indeterminatum; neque ex causis secun-
dis, quae ex se indifferentes sunt ad unam
vel alteram partem contradictionis: unde restat
quod si determinationem & certitudinem habet,
cum à divino decreto ad unam partem contradic-
tionis determinante desumant. Quare sicut An-
gelus non potest naturaliter decretum Devide-
re, ita nec potest ex virtibus naturæ, certam & in-
fallibilem futurorum contingentium cognitionem
habere.

Addo quod, licet in futuris contingentibus da-
reter determinata illa veritas objectiva, illam ta-
men Angeli non cognoscerent naturaliter, quia
non pertinet ad ordinem universi, qui est ordo
physicus, realis, & exercitus essendi, & non so-
lum, objectivus: Sed species intelligibiles Ange-
lorum, solum representant ea quæ ad hunc ordi-
nem universi pertinent: Ergo quamvis daretur
quod in futuris contingentibus independenter à
divino decreto, daretur determinata veritas objec-
tiva, propterea tamen Angeli naturaliter futura
contingentia non cognoscerent.

S. III.

Solvuntur obiecções.

Contra hanc conclusionem in primis objici-
solet, quod Dæmones vel per se, vel per ho-
mines quos inspirant, multa futura libera præ-
munitate solent, ut regnorum mutationes, bello-
rum exitus, & similia quæ à liberis hominum vo-
luntatibus pendent: unde cùm in Dæmonibus
nullum detur lumen supernaturale, sed sola sci-
entia naturalis, quæ post peccatum in eis remansit,
Angeli posse virtute suâ naturali prævidere fu-
tura contingens.

Respondeo Dæmones interdum futura prædi-
cere, non quod ea pervires sue naturæ certò co-
gnoscant, sed quia alii modis ea nosse possunt,
Hominum primus est experientia præteriorum, ut
doceat Augustinus variis in locis: si enim medici,
agricolæ, & nautæ, ex præteriorum experientia,
multa prænuntiant; à fortiori id præstare possunt
Dæmones, qui ut ait idem S. Doctor libro 2. de
Genesi ad litteram cap. 17. subtiliori pollent sen-
tientiam, & experientiam callidiores, propter ma-
gnum vite longitudinem.

Deinde futurorum notitiam interdum accipiunt
Dæmones à bonis Angelis, et significentibus; vel
ab hominibus Dei instinctu prædictis, quales Pro-
phetae vel Sibyllæ fuerunt. Andiant enim ista (in-
quit Augustinus) & aereæ potestate, sive Ange-
li nuntiantibus, sive hominibus. Unde Tertullianus
in Apologetico: Dispositiones etiam Dei & tunc
Prophetæ concordanter excepunt, & nunc lectio-
ni resonantibus carpunt. Ita & hinc sumentes qua-
dam temporis fortes, amulantur divinitatem, dum fu-
tentur divinationem,

Solent etiam Dæmones ea quæ imminere certò
scimus, aut quæ procul fiunt, alio in loco existentiis
bus aperit, tanquam si quisquam (inquit Augus-
tinus) de montis vertice aliquem longè videat
venientem, & proxime in campo habitantibus ante nun-
ciat. Etenim omnis spiritus ales, ut Tertullianus scri-
bit, hoc & Angelis & Dæmones. Igitur momento ubique
sunt. Totus orbis locus illus unus est. Quid, alicubi geran-
tur tam facile sciunt, quam enuntiant. Velocitas di-
vinitatis creditur, quia substantia ignoratur. Sic &
Authoræ interdum videri volunt eorum que annun-
tiant. Id docet Antonius Magnus apud Atha-

nium, in ejus vita, dum suos adversus dæ-
monum traudes, & affectionem illam divi-
nationis instruit. Nam illos ait ob levitatem na-
turae per cuncta discurrentes, quæ jam cepta vide-
rint, longisque nuntiare. Non enim ea quæ non-
dum fieri cepta sunt, referunt; quia Dominus solus
conscius est futurorum: sed quorū consipient in actu
initium, eorum sibi tanquam apud ignaros vendicant
de futuri fieri notionem, &c. Ita & de Nili inunda-
tione solemni, cùm multis in Æthiopia viderint plu-
rias, & quibus fluvius intumescens, ultra alveum effluere
consuevit, precurrentes ad Ægyptum, nuntiant annis
adventum.

Nonnunquam etiam, ut scribit Augusti-
nus, nefandi illi spiritus ea quæ ipsi facturi sunt, Lib. 2.
velut divinum predicunt: quemadmodum & ac-
cepta divinitus potestate, ledunt primò, dehinc ad hanc
remedia precipiunt, ad miraculum nova, sive con-
traria, post quæ desinunt ledere, & curasse cre-
duntur.

Denum futura Dæmones cognoscunt ex con-
jecturis, & siderum influentiis quas optimè no-
runt: cùm enim sciant maximam hominum par-
tem sequi potius passiones, influentiis syderum
excitas, quam rationem, frequenter plura, si-
certò, saltē conjecturaliter prædident, & tan-
quam vera prædicunt, licet conjecturaliter solum
cognoscant. Ita D. Thomas 2. 2 quæst. 95. art. 5.
ad 2. Et propter eandem causam judicarii etiam
quandoque vera prædicunt. Veruntamen quia
ars illa fallax est, & ut plurimum admixtam ha-
bet Dæmonis invocationem, ideo prohibetur ju-
re divino, Deuteronomio 18. Isaiae 47. & Jeremias 10.
nec non jure Pontificio, in Concilio Braccarense
I. cap. 9. & 10. in Toletano I. in assertione fidei;
à Martino I. ab Alexandro III. & Xisto V. imò
& jure civili, codice de maleficiis & mathematicis.

Addit D. Hieronymus, Dæmones futura
prænuntiantes solere ut plurimum mendacia
jungere veritati, & suas sic temperare sententias,
ut seu boni, seu malæ quid accidat, utrumque pos-
sit intelligi. Si aliquis (inquit) dixerit multa ab
idolis esse prædicta, hoc sciendum, quod semper men-
daciū iuxterent veritatem, & sic sententias tempera-
rint, ut seu boni seu malæ quid accidisset, utrumque
posset intelligi. Ut est illud Pyrrhi Regis Epyrotarum:
Aio te Æacida Romanos vincere posse. Et Crœsi: Crœ-
sus transgressus Halym, maxima regna perdet. Cui
consonat illud Tertulliani. In oraculo autem quo
ingenio ambiguities temperent in eventus, sciunt
Crœsi, sicut Pyrrhi. His & multis aliis modis Apolog.
fallit Dæmon miseros mortales, futurorum cap. 22.
cognoscendorum illecebros delitos. Nihil enim
est cuius tantæ cupiditate teneantur homines, ac fu-
turorum scientiæ, ut ait Chrysostomus homil. 78.
in Joannem.

Objicies secundo: D. Augustinus lib. 12. supra
Genesim ad litteram cap. 13. docet quod animæ
humanæ secundum quod à sensibus corporis ab-
strahitur, competit futura prævidere. Unde
etiam Tertullianus in libro de testim. animæ:
Recognita eam (inquit) in præagiis ratem, in omni-
bus augurem, in eventibus proficem: non mirum si
a Deo data homini, novit divinare. Ergo id potiori
jure Angelis, quibus perfectior est intelligendi
virtus, concedi debet.

Respondeo ex D. Thoma infra quæst. 86. art.
4. ad 2. mentem Augustini esse quod anima ra-
tionalis possit futura libera & casualia cognoscere,
non naturali virtute, sed per impressionem

Ddd iiij alt.

DISPUTATIO OCTAVA

398

aliquarum causarum superiorum, spiritualium & corporalium. Spiritualium quidem: sicut cum virtute divina ministerio Angelorum intellectus humanus illustratur, &phantasmata ordinantur ad futura aliqua cognoscenda. vel etiam cum per operationem Demonum sit aliqua commotio in phantasias, ad praesignandum aliqua futura quæ demones cognoscunt. Huiusmodi autem impressiones spiritualium causarum magis nata est anima humana suscipere, cum à sensibus alienatur: quia per hoc propinquior sit substantia spiritualibus, & magis libera ab exterioribus inquietudinibus. Continet autem & hoc per impressionem superiorum causarum corporalium: manifestum est enim quod corpora superiora imprimitur in corpora (scilicet inferiora.) Vnde cum vires sensitiva sint actus corporalium organorum, consequens est quod ex impressione celestium corporum immutetur quodammodo phantasias. Vnde cum caelestia corpora sint causa multorum futurorum, sunt in imaginatione aliqua signa quorundam futurorum. Hec autem signa magis percipiuntur in nocte & à dormientibus, quam de die & à vigilantibus, quia ut dicitur in libro de somno & vigilia, quæ deferuntur de die, dissolvuntur magis. Hæc S. Doctor.

87

Objicies tertio: Ævum est mensura perfectior tempore, eique superior. Ergo habet virtualiter coextendi ad tempus præteritum & futurum, si-
cut æternitas: Ergo cum cognitio Angelica men-
suresur ævo, non solum ad præsentem, sed etiam ad
præterita & futura se extendit.

88

Respondeo quod licet ævum sit duratio per-
fectior tempore, eique superior? quia tamen est
mensura intra lineam durationis finita, sicut ipsa
Angeli substantia quam mensurat, intra lineam
substantiae finita est, & constans genere & differ-
entiâ; id est non continet simpliciter durationes
terum inferiorum, nec ad tempus præteritum &
futurum virtualiter coextenditur; sicut æternitas,
quæ intra lineam durationis infinita est, & men-
sura esse divini, in quo omnium creaturarum ex-
istentia eminentissimo modo continetur. Nec ve-
rò oportet quod omne nobilis contineat minus
nobilia, secundum proprias rationes, ut multis in-
stantiis declarari posset: nam unio animæ ratio-
nalium cum corpore est nobilior unione cuiuslibet
alterius formæ, & tamen non continet unionem
cuiuslibet alterius formæ, secundum propriam ra-
tionem: item quamvis Africa sit major Aquita-
niæ, illam tamen non comprehendit.

Addo quod, licet daretur, ævum ad tempus præ-
teritum & futurum posse virtualiter coextendi, si-
cut æternitatem, ex hoc tamen non sequeretur
Angelum posse intuitivè futura contingentia co-
gnoscere: quia licet cognitio quam habet Ange-
lus de se, sit necessaria, & mensuresur ævo; cognitio
tamen quam habet de rebus contingentibus, libera est, & non mensuresur ævo, sed tempore
discreto, quod est mensura actionum liberorum
Angeli; ut supra disputatione sexta, quæ est de
Ævo & tempore Angelorum, fuse declaratum
est.

89

Objicies quartò: Christus per species infusas
satura contingentia & libera cognoscit: Ergo &
Angelus. Probatur Consequentia: quia species
Angelorum sunt perfectiores, quam sint species
infusæ animæ Christi, ut docet S. Thomas 3. p.
quæst. 11. art. 4.

90

Respondeo concessio Antecedente, negando
Consequentiam. Licet enim species angelica sint
perfectiores speciebus infusis animæ Christi,

A quantum ad universalitatem, non tamen quan-
tum ad alia. Nam ut ibidebat s. Doctor: Scien-
tia induta animæ Christi fuit multæ excellens
quam Angelorum scientia, & quantum ad mol-
itudinem cognitorum, & quantum ad scientie ter-
rititudinem: quia lumen spiritualiter gratis, quod
induit animæ Christi, est plus excellens, quam
lumen quod pertinet ad naturam Angelorum.
Et ita species animæ Christi infusa, ut per pa-
ternaturales, & deferventes scientie ejus super-
naturali, repræsentant atque futura contingencia
libera, non tamen species Angelis connaturales,
& eis ab initio suæ conditionis infusa.

B Objicies quintò: Angelus per vires suæ naturæ
omnem veritatem naturalem cognoscit; Sed haec
est veritas naturalis: Hæc causa libera est, se de-
terminatura vel non determinatura ad hunc effe-
ctum: Ergo Angelus eam naturaliter cognoscit.
Ergo in vi illarum contradictoriarum, & inver-
itate objectiva, que ex vi contradictionis in ei
refutat, potest Angelus quidam sit determinatus
futurum, vel non futurum, naturaliter praœ-
gnoscere.

Hoc præcipue motivo ducitur Vazquez, loco
suprà citato, ad rejiciendam rationem D. Thomæ
suprà expositam, & ad docendum nulla efficac-
ratione posse probari, Angelos non possent
naturaliter futura contingentia cognoscere. Sed quan-
debile & infirmum sit hoc fundamen, fatus pa-
tet ex suprà dictis. Licet enim Angelus naturali
lumine veritatem allata disjunctive cognoscat;
sicut & nos etiam illam cognoscimus; non sequi-
tur tamen quod ex vi illius, seu ex vi conradic-
tionis quam continet, possit determinata futili-
tio aliquicui contingentis cognosci: quia ad ve-
ritatem disjunctivæ, non requiritur quod patet
ex quibus componitur sint determinata veræ, an
determinate falsæ, sed sufficit quod una ex illis,
quæcumque illa sit, habeat veritatem aut falsitatem;
seu quod ambæ non possint esse simul verae
& simul falsæ, sed sint in veritate aut falsitate in-
compensibiles: alioquin cum propositio illa di-
junctoria non solum vera, sed etiam necessariæ
veritas determinata, quæ ex illa in propositionibus
de futuro contingentia refutare, non esse veræ
ritas libera & contingens, sed naturalis & necel-
saria; maximè cum vis & natura contradictionis
fundetur in illo primo principio: Quidlibet qd.
vel non est: quo nihil potest dari aut concepi-
magis necessariæ Veritas ergo determinata in pro-
positionibus de futuro contingentia, non ostinetur
vi & natura oppositionis contradictionis, sed ex
determinatione causarum, præsumit causa prima,
quæ cum sit primum liberum, & primum
determinans, est prima radix totius libertatis
& contingentia in rebus creatis, & ut ait D.
Thomas I. Perhierm, lect. 14. Causa quædam pro-
fundens totum ens, & omnes eius differentias, & adeo
ex ipsa voluntate divina, necessarias & contingentias
rebus originantur. Unde antecedente ad divi-
num decretum, quod est libera determinatio volun-
tatis divinae, nullum contingens potest esse
aut concepi ut determinata futurum, nec ulla
dari veritas aut falsitas determinata in proposi-
tionibus de futuro contingentia, ut in Tractatu de
scientia Dei fusæ ostensum est.

Dices: Si nihil est determinata futurum in sig-
no rationis antecedente divinum decretum, sequi-
tur quod omnes propositiones negativæ de futuro
contingenti, v. g. istæ: Antichristus non erit; Pe-
trus non disputabit: pro tali signo erunt determi-
natæ.

mae veræ, & conformes suo objecto, cùm verum sit in tal signo, nihil esse determinat futurum, Pro solutione hujus instantiæ, & majori hujus doctrine explicatione.

Advertendum est, propositionem negativam ex duplice capite posse habere veritatem; vel quia ita est quod forma seu prædicatum non infit subiecto; vel etiam per non suppositionem extremi: v. g. de Petro albo verum est dicere, Petrus non est niger, quia nigredo ei non inest; & de Petro mortuo, vel nondum existente, verum est quia videlicet si Petrus nonsit, consequenter non est niger. Eodem ergo modo propositio negativa de futuro contingenti potest esse vera: vel quia futurum est quod forma non inest subiecto, ex decreto Dei sic determinantis, ut ex indispositione causarum: vel quia nulla datur futurum; tunc enim vera est propositio negativa per non suppositionem extempororum. Dico Ergo, quod cum Dei decretum, decernens quid futurum sit vel non, sit aeternum, ideo in temporitate inest contraria determinata veritas existens, ex vi divini decreti: antecedenter tam ad decretum, ordine rationis & intelligentia, omnes negativæ sunt vere; non quia ita futurum sit, sed quia nulla est futuritio; & consequenter habent veritatem per non suppositionem extempororum. Est ergo vera haec propositio: Petrus non disputabit, non quia futurum sit quod non disputabit; sed quia nulla est futuritio seu determinatio disputationis vel non disputationis. Et item dic de ista: Antichristus non erit.

Objicies ultimum: Species Angelorum mentibus indite, non solum repræsentant singularia existentia, sed etiam futura: Ergo cum quilibet Angelus suas species comprehendat, cognoscit in illa non solum res presentes, sed etiam ea quæ habitura sunt existentiam in aliqua differentia temporis.

Respondeo quod licet species Angelorum mentibus indite de se sunt repræsentativæ singularem, quæ habitura sunt existentiam in aliqua differentia temporis, ea tamen de facto & in actu secundo non repræsentant, defactu alicuius conditionis ad actualē eorum representationem necessaria, & talis scilicet existentia & duratio illorum: nam ut ait D. Thomas hic art. 2. ad 3. Ea que sunt presentia, habent naturam, per quam assimilantur speciebus que sunt in mente Angelorum; & sic per eas cognosci possunt: sed qua futura sunt, nondum habent naturam per quam illis assimilantur; unde per eas cognosci non possunt. Sicut ergo Deus antecedenter ad sua decretalibera, non videtur futura contingentia; quia licet pro illo priori efficiencia divina in ratione speciei intelligibilis habent ex parte sui omnia requisita ad illa repræsentanda, defactu tamen illi extrinsecum connotatum facilius decretum liberum, ad actualē eorum representationem necessarium: ita pariter Angels comprehendendo suas species, in illis futura contingentia non agnoscit: quia quamvis species illa habeant omnia ex parte sui requisita, ad ea repræsentanda, defactu tamen illis aliquod extrinsecum connotatum, nempe actualis existentia & duratio illorum, quæ (nisi à Deo revelentur) est conditio ad actualē eorum representationem necessaria.

Quæres, num inter futura contingentia, quoniam praescientia negatur Angelis, numeranda sunt tantum ea, quæ impediri possunt inter-

A veniū causæ liberae, sed etiam illa quæ sunt à causis naturalibus, per accidens connexis, & quæ fortuita seu casalia appellantur?

Respondeo affirmativè: quia casalia & fortuita nullam habent in aliqua causa determinationem, in qua certo & infallibiliter cognosci possint, sed omnino per accidens eveniunt, ut docet D. Thomas infra quæst. 115. art. 6. his verbis: *Quod aliud corpus terrestre ignitum in superiori parte aeris generetur, & deorsum cadat, habet causam aliquam virtutem celestem. Et similiter etiam quod in superficie terra sit aliqua materia combustibilis, potest reduci in aliud celeste principium. Sed quod ignis caens huic materia occurrat, & comburat eam, non habet causam aliquod celeste corpus, sed est per accidens. Ergo futura casalia & fortuita ab Angelis naturaliter cognosci nequeunt.*

§. IV.

Resolvitur dubitatio incidentis de cognitione Angelorum circa præterita.

C Ex dictis oriri potest dubitatio, an Angeli naturaliter omnia præterita cognoscant? dico omnia: neque enim est dubium, quin Angeli ea quæ viderunt aliquando praesentia, deinde cognoscant, & recordentur esse præterita. Nec item est dubium, quin naturaliter cognoscere possint ea præterita, de quibus ex vestigiis sua existentiae relictis constare potest esse præterita. Sed difficultas tantum est, utrum Angeli cognoscant præterita libera, quorum non perceperunt praesentiam, & quæ nullum sui reliquere vestigium.

Partem affirmantem tenet Vazquez disput. 108. cap. 4. num. 20. Fundamentum ejus est, quia Scriptura & Patres negant duntaxat Angelos cognoscere futura: Ergo, inquit, non debemus illis negare cognitionem rerum præteriorum. Ex adverso stant omnes alii Theologici, negantes Angelos cognoscere præterita contingentia seu libera, quæ non perceperunt praesentia, aut quæ nullum sui reliquere vestigium. Ratio est, quia præterita prius non cognita, & quæ sui nullum reliquere vestigium, ita se habet respectu intellectus angelici, ac si numquam fuissent, unde eodem modo de illis ac de futuris & nondum existentibus philosophandum est: Atqui contingentia quando sunt futura, naturaliter ab Angelo cognosci nequeunt, ut supra ostensum est. Ergo nec præterita quæ prius non fuerunt cognita, & quæ nullum sui reliquere vestigium. Unde ipse Vazquez sibi immemor, dum de memoria Angelorum loquitur, disp. 111. cap. 12. num. 68. afferit quod non potest unus Angelus præteritam alterius Angeli cognitionem cognoscere per memoriam, nisi prius eam præsentem cognoverit.

Addoquod, Scriptura æquè negat Angelis, & reservat soli Deo cognitionem præteriorum, ac futurorum; ut patet Isaia 41. ubi Propheteta, ut ostendat idola non esse veros Deos, per apostrophen ait: *Appropinquate & annuntiate nobis quæcumque ventura sunt, aut priora quæ erant (id est præterita) & dicemus, quia diebus vos. Ita hunc locum explicat Hieronymus in Isaiam, & Gregorius homil. 1. Ezechiel, afferentes aliquando prophetiam cadere in præterita, ut in futura; & ideo Moyssem narrantem exordium mundi, Prophetam dici, quia narravit præterita quæ scire*

97.

98.

99.